

Radni materijali za nastavnike

NASTAVNA JEDINKA 9 – Materijal za nastavnike 1: mediji u demokratiji

U demokratiji mediji su na strani istine i ljudi. Činjenice se prezentiraju objektivno i razumljivo. Mišljenja i procjene se eksplicitno naznačuju (na primjer, kroz jasnu razliku između poruke i komentara) kao informacije o kojima ne postoje neke općepoznate činjenice ili o kojima se mogu stvarati samo pretpostavke.

Štaviše, mediji su raznoliki, što dovodi do mnoštva komplementarnih informacija, kao i mogućeg pobijanja jednog medijskog izvora od strane drugog. Stoga bi korisnici medija trebali dobiti izbalansirane informacije na temelju kojih bi mogli donositi svoje stavove.

U diktaturama, međutim, mediji su u službi vladajućeg sloja. Mediji podupiru vladajuću strukturu i njihovu politiku koristeći tehnike propagande (poput ispuštanja bitnih informacija, krivotvorenja informacija ili emocionaliziranja informacija, itd.).

Međutim, može se desiti i suprotno. Analiza medija u određenoj zemlji može nam ukazati živi li se taj zemlji u demokratiji ili ne. Sloboda mišljenja i sloboda medija su od izuzetne važnosti u demokratiji: bez njih ne postoji demokratija niti puno uživanje ljudskih prava. Štaviše, u prošlosti su mediji bili zaslužni za mnoge „uspješne priče“ na području ljudskih prava. Mnogo puta su medijska saopštenja, televizijski intervjui ili druge video poruke bile zaslužne za oslobađanje ljudi koji su bili zatvoreni zbog političkih razloga; i više nego jedanput su ljudi slali SMS poruke putem svojih mobitela kako bi druge upozorili na predstojeću katastrofu.

Stoga su svi obaviješteni kada dodje do ujedinjenja masovnih medija u demokratiji. To općenito znači da svi mediji izvještavaju o događaju na jedinstven način, iako o događaju postoje raznoliki stavovi i procjene.

Zahvaljujući protestima i publikacijama nekoliko kritički nastrojenih pojedinaca, može se dobiti izbalansirana informacija i postoji šansa da se takvo ujedinjenje medija može ponekad razotkriti. Većina ljudi, doduše, ima isključivo pristup ujedinjenim masovnim medijima, te se učinak toga ne smije podcijenivati.

Mediji imaju odgovornost za informaciju koju isporučuju: može li novinar biti siguran da je ono o čemu izvještava istinito ili ne? Je li je njihov kritički stav opravdan ili jednostavno žele biti prvi koji će izvijestiti o „skandalu“?

Koristiti medije ujedno znači koristiti svoju moć. Ko god da bilježi slike i zvukove i objavljuje ih mora to raditi s velikim osjećajem za odgovornost i treba biti svjestan svoje važnosti u demokratiji.

Osnovne informacije za nastavnike

NASTAVNA JEDINKA 9: Materijal za nastavnike broj 2: raditi s televizijom

1. Zašto su djeca toliko fascinirana televizijom?

Televizija pruža kontinuiranu promjenu, opuštanje i avanturu. Pritiskom na dugme, dostupan vam je svijet – bilo stvarni ili izmišljeni – na dohvat ruke, pri čemu ne morate uložiti bilo kakav napor, bilo fizički ili emocionalni. S obzirom da imate daljinski upravljač i bezbroj programa, može se preletjeti od jednog interesantnog događaja do drugog. Djeca se često identificiraju likovima i osobama iz raznih televizijskih programa: koriste televiziju za informacije i koriste to dok nemaju nešto pametnije za raditi.

2. Koliko vremena provode djeca svaki dan ispred televizora?

U Zapadnoj Evropi, dnevno korištenje televizora za djecu starosti između 3 do 13 godina iznosi 90 minuta. Doista, samo 60% djece će ugaziti televiziju. Štaviše, televizor je upaljen dok djeca rade druge stvari. Roditelji bi trebali postaviti neka pravila za gledanje televizije i trebali bi pokušati natjerati svoju djecu da budu fokusirana na ono što gledaju. Općenito se preporučuje da TV ne treba biti stalno uključen i da bi djeca trebala gledati isključivo programe koji su prikladni njihovom uzrastu, a koji su zanimljivi i važni.

3. Ima li puno djece koja prekomjerno gledaju televiziju?

Takozvani „TV ovisnici“ provode više vremena ispred TV-a nego što provode vremena u drugim aktivnostima (škola, igre, upoznavanje prijatelja, itd.). Međutim, vrlo je malo djece koja spadaju u tu kategoriju. Nije problem ako dijete jedan dan više gleda televiziju nego drugi. Problem nastaje kada je gledanje nasumično ili kad nešto nije u redu s djetetom ili porodicom. U takvim slučajevima gledanje televizije može biti svojevrsni bijeg od stvarnosti.

4. Šta djeca različitih godina vole gledati?

Mala djeca općenito vole gledati programe iz kojih mogu nešto naučiti, poput crtića o vilama i avanturističkim svjetovima. Nakon šeste godine djeca se počinju interesirati za rodne uloge. Dječaci gledaju akcijske filmove u kojima se mogu identificirati s muškim herojima; djevojčice razvijaju interes za različitost i muzičke emisije, kao i serije u kojima porodica i životinje igraju važnu ulogu. Otprilike oko dvanaeste godine muzički spotovi najnovijih hitova i serije o ljubavi i mladeži postaju jako važne. Skoro sva djeca gledaju takve programe, ali uskoro počinju gledati programe za odrasle. Tu bi se roditelji trebali pobrinuti za sadržaj programa kako bi mogli izbjeći one koji nisu prikladni za djecu.

5. Koji su učinci televizije?

Televizija može opuštati, ali može i frustrirati ili „nabrijati“. To je zbog činjenice da se slike brzo mijenjaju i da se koriste glasni zvukovi, osobito u crtićima i akcijskim serijama. Neki programski sadržaji prenose ideje o tome kako izgleda stvarni svijet i kako funkcionira. Štaviše, TV utiče na emocije djeteta i djeca reagiraju kada vide radost, strah ili agresiju na jednak način kao i odrasli. Nedostatak izbalansiranih uporedbi može postati problem i stoga je korisno da se izbjegne gledanje jednog specifičnog žanra.

6. Koji su informacijski programi osobito dobri za djecu?

Većina kanala nude specijalne programe za djecu koji pružaju informaciju i prenose znanje o svijetu. Neki kanali imaju vijesti za djecu, koje su prezentirane na način da ih djeca mogu razumjeti. Štaviše, vijesti za odrasle koje se prikazuju za vrijeme ručka ili za vrijeme večere većinom izbjegavaju slike koje nisu prikladne za djecu. Međutim, odrasli bi im trebali biti spremni objasniti ono što ne razumiju.

7. Koliko je televizija važna u uporedbi s drugim medijima?

Za mlađu djecu, televizija je najčešći oblik medija. S vremenom druge vrste medija (CD, MP3, muzički spotovi, internet televizija) također postaju važni, iako TV ekrani ostaju glavi izvor informacija i rasprave.

Roditelji mlađe djece još uvijek se brinu da njihova djeca iskuse raznolike medije: TV za aktuelne događaje i opuštanje, radio za slušanje muzike tokom dana i za slušanje vijesti; knjige za poticanje mašte i govorničkih vještina; računar i internet tako da djeca mogu postati neovisni učenici i mogu komunicirati jedni s drugima.

8. Zašto je TV dobra premda nije idealna?

Djeca koja gledaju raznolike programe (vijesti, talk show, serije, itd.) znaju puno o aktuelnim događajima i znaju mnogo činjenica o životu danas. Televizija, međutim, nije dobra za pomoć u rješavanju problema. Kada neko ima sukob s nekim drugim, pokušava naći najbolji način djelovanja ili pokušava riješiti zagonetku, same činjenice nisu od pomoći. Iz tog razloga, televizija ne može zamijeniti obrazovanje u školi niti kućni odgoj.

9. Jesu li odrasli uzori?

Mlada djeca imitiraju odrasle u načinu korištenja televizije. Ako odrasli čitaju novine, onda će njihova djeca biti sklonija čitanju novina. Ako odrasli provode puno vremena pred ekranom, onda će njihova djeca to također raditi. Stoga roditelji ne bi smjeli svojoj djeci prigovarati o TV navikama, već u tom pogledu poticati djecu svojim dobrim primjerima. Roditelji ne bi smjeli besciljno gledati televiziju već bi trebali biti kritički posmatrači.

10. Šta roditelji mogu učiniti kako bi potaknuli svoju djecu da budu odgovorni TV gledatelji?

Roditelji ne bi smjeli zabraniti televiziju, već bi trebali televiziju gledati zajedno sa svojom djecom i objasniti im zašto su neki programi dobri dok drugi nisu. Televizija se ne bi trebali koristiti kao nagrada ili kao kazna. Važno je da se nađe ravnoteža. Djeca bi trebala imati dosta vremena za stvarna iskustva – provoditi vrijeme s prijateljima, u igri ili u razgledavanju prirode, gradova i upoznavanju novih ljudi.